

Яцечко А.І.,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,

м. Луцьк, Україна

ПРОБЛЕМИ ПДВ І СПОСОБИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

На сьогоднішній день особливо актуальною проблемою для економіки України є забезпечення грошовими ресурсами дохідної частини Державного бюджету. Основну частину доходів бюджету формують непрямі податкові надходження, а саме податок на додану вартість.

В Україні податок на додану вартість є головним джерелом податкових надходжень, на нього припадає 48,5% усіх податкових надходжень і 33% загальних доходів державного бюджету (станом на 2015 рік) [1]. Разом з тим, податок на додану вартість є предметом широких дискусій щодо доцільності його застосування та наслідків справляння для економічного розвитку і бюджету України.

На сьогодні ПДВ застосовується в більш ніж 150 країнах, а надходження від цього податку становлять близько 20% від усіх податкових доходів у світі [2].

Таке широке застосування ПДВ у багатьох країнах світу, в тому числі й в Україні пояснюється його позитивними сторонами: високою фіскальною ефективністю; широкою базою оподаткування; відносно простим механізмом оподаткування, що забезпечують універсальні ставки податку; відсутністю кумулятивного ефекту та рівномірністю розподілу між платниками.

Та варто зазначити, що поряд з широким застосуванням та багатьма позитивами механізм справляння ПДВ в нашій країні має ряд проблем:

- облік ПДВ є досить складним, оскільки ведеться окремо від обрахунку фінансових результатів діяльності підприємства, що збільшує витрати платника;

- ПДВ негативно впливає на діяльність підприємств, так як відволікає обігові кошти, сплачені за ПДВ, включене у вартість сировини;

- ПДВ займає більшу частку в доходах малозабезпечених верст населення, а ніж у доходах заможних осіб;

- складність наскрізного контролю з боку фіскальної служби за фактичною сплатою ПДВ породила нечувані зловживання, корупцію та розкрадання бюджетних коштів.

Однією з найсерйозніших проблем є корумпованість контролюючих органів влади. Величезні суми – це повернення ПДВ експортерам, особливо фіктивним. Тому, людям, які близькі до влади не складно, щось продати

самому собі за кордон за дуже високою ціною і потім офіційно вимагати повернення ПДВ. Тому, для осіб, які при владі, ПДВ є хорошим способом «відмивання» грошей у держави.

Для України проблема корумпованості є дуже серйозною і болючою. І з цим потрібно боротися.

Проведені реформи податкової сфери не мали очікуваних значних позитивних змін, що свідчить про необхідність пошуку та обґрунтування напрямків подальшого вдосконалення податкової системи України [3]. Одним з радикальних способів, який може принести позитивні результати, є заміна ПДВ на податок з обороту. Цей податок застосовувався в СРСР і був одним з головних наповнювачів бюджету.

Податок з обороту – це непрямий податок, що стягується з валового обороту на всіх стадіях руху товарів. Податок з обороту використовується приблизно в 30 країнах – в основному, в невеликих державах Азії, Близького Сходу, Африки та Океанії. Його застосовують в одній з найбільших країн світу – США. В Китаї, Індії, Канаді разом з ПДВ застосовують податок з продажу [2].

Запровадження податку з обороту може суттєво вплинути на зменшення корупції через ряд змін:

- закриття конвертаційних центрів – це підприємство або група підприємств, фірм, організацій, які надають послуги з відмивання грошей. так як не буде сенсу в фіктивних витратах, і тоді мільйонів гривень додатково надійдуть до бюджету;

- бізнесменів легко буде проконтролювати, тому рівень ухилянь від податків буде суттєво меншим;

- стануть неможливими операції націлені на повернення фіктивного ПДВ;

- зросте кількість інвестицій в економіку зі сторони іноземних підприємств, так як ведення бізнесу стане зрозумілим та прозорим;

- зросте рівень довіри населення до влади.

Загалом, впровадження податку з обороту може сприяти боротьбі з корупцією. Але він має бути диференційованим і мати різні ставки.

Разом з тим, немає ідеального податку, і податку з обороту притаманний один суттєвий недолік – це наявність кумулятивного ефекту. Він призводить до подвійного оподаткування, оскільки до валового обороту включаються податки, сплачені раніше. Тому і для цього податку потрібно чітко визначити механізм оподаткування: ставки, базу, перелік пільг тощо.

В Україні у 2014 році хотіли запровадити певні зміни щодо ПДВ. Зокрема, пропонувалось з 1 січня 2014 року зменшити ставку ПДВ до 9%, і одночасно, в якості компенсації, ввести податок з обороту зі ставками 1% і 2%.

Але для реальних результатів необхідно повністю відмінити ПДВ і запровадити податок з обороту. Проте – це серйозний крок, і ніхто не може бути на сто відсотків впевненим, що такі кардинальні зміни зможуть себе виправдати.

Також, не менш важливим є той факт, що однією з умов ЄС є справляння ПДВ. Та й у світовій практиці не має прикладів, коли систему ПДВ змінювали на систему без ПДВ. Але, це ще не є показником, на який треба рівнятися.

Підсумовуючи, можна сказати, що податок на додану вартість має багато недоліків при справлянні в Україні. Для того, щоб виправити основну проблему – корупцію, потрібні кардинальні зміни. Як один із способів, може бути запровадження податку з обороту.

Джерела та література:

1. Державна казначейська служба України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=31151>.
2. Нотатки податкового консультанта / Які плюси та мінуси податку з обороту? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://taxnoteua.blogspot.com/2013/08/blog-post.html>
3. Цимбалюк І. О. Необхідність та напрями удосконалення податкової системи України / І.О. Цимбалюк; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Карліна. // Проблеми розвитку фінансової системи України та шляхи їх вирішення: монографія. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – С. 99-115.